

จาก Pivot to Asia สู่อmerican First นัยสำคัญต่ออาเซียน:
บทบาทของสหรัฐฯ กรณีปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้*

นางสาวลลิตา เนตรทัศน์*

บทนำ

เนื่องด้วยสหรัฐฯ ดำรงสถานะความเป็นประเทศมหาอำนาจโลกมาอย่างยาวนาน โดยมีบทบาทสำคัญในการกำหนดระเบียบโลก (World Order) และวาระ (Agenda) ในเวทีระหว่างประเทศ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างสหรัฐฯ กับประเทศต่าง ๆ จึงถูกยึดโยงกันมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือท่าทีของสหรัฐฯ ในเวทีระหว่างประเทศในแต่ละครั้งย่อมที่จะต้องส่งผลกระทบต่อประเทศหรือภูมิภาคอื่นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และในปี ค.ศ. ๒๐๑๗ สหรัฐฯ เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญเมื่อประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ (Donald Trump)^๑ ประกาศดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบ American First ซึ่งเป็นการดำเนินนโยบายกับต่างประเทศโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของสหรัฐฯ เป็นสำคัญ นโยบายดังกล่าวไม่เพียงแต่จะเรียกความสนใจได้จากประชาชนในสหรัฐฯ เท่านั้น หากแต่ยังทำให้ประเทศทั่วโลกหันมาสนใจท่าทีของสหรัฐฯ ในเวทีโลกมากยิ่งขึ้น เนื่องจากนโยบายดังกล่าวแตกต่างไปจากนโยบายของประธานาธิบดีคนก่อนอย่างนายบารัค โอบามา (Barack Obama)^๒ โดยนโยบาย American First ทำให้สหรัฐฯ ถูกมองว่ากำลังจะเปลี่ยนแปลงค่านิยมหลัก (Core Value) ของตน^๓

ด้านความสัมพันธ์ของสหรัฐฯ กับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น การดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ภายใต้การนำของประธานาธิบดีบารัค โอบามามุ่งเน้นการสานสัมพันธ์กับภูมิภาคเอเชียอย่างจริงจังทั้งด้านการทูต เศรษฐกิจ การเมืองและความมั่นคง ซึ่งเป็นนโยบายที่รู้จักกันในชื่อ “นโยบายปักหมุดเอเชีย (Pivot to Asia)”^๔ ดังนั้น ตลอดระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง

* บทความนี้เผยแพร่เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๑

* นักวิเคราะห์และจัดทำข้อมูลกฎหมาย ฝ่ายอาเซียนและกิจการต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

^๑ การเลือกตั้งประธานาธิบดีของสหรัฐฯ เกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ค.ศ. ๒๐๑๖ โดยนายโดนัลด์ ทรัมป์ ได้รับคะแนนเสียงจากคณะผู้เลือกตั้ง ๓๐๔ เสียง จากทั้งหมด ๕๓๘ เสียงในการลงคะแนน ซึ่งเป็นการออกเสียงเลือกผู้สมัครตามเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนในแต่ละรัฐ และนายโดนัลด์ ทรัมป์เข้าดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีคนที่ ๔๕ ของสหรัฐฯ เมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๐

^๒ ประธานาธิบดีสหรัฐฯ คนที่ ๔๔ ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี ๒ สมัย ตั้งแต่ ค.ศ. ๒๐๐๙ - ๒๐๑๗

^๓ ฟูอาดี้ พิศสุวรรณ. (๒๕ มกราคม ๒๕๖๐). *รัฐบาลโดนัลด์ ทรัมป์ และประชาคมอาเซียน*. สืบค้นเมื่อ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๑ จาก Thaipublica: <https://thaipublica.org/2017/01/fuadi-7/>

^๔ นโยบายปักหมุดเอเชีย (Pivot to Asia) เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า นโยบายการปรับสมดุลเอเชีย (Rebalancing Asia)

ของโอบามาจึงได้เห็นปฏิสัมพันธ์ของสหรัฐฯ กับภูมิภาคเอเชียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ดำเนินไปในลักษณะของการเดินทางสร้างความร่วมมือและกระชับความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้น ซึ่งเห็นได้จากท่าทีของสหรัฐฯ ในเยือนประเทศแถบเอเชีย การเข้าร่วมเป็นสมาชิกการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (East Asia Summit: EAS) ในปี ค.ศ. ๒๐๑๕ การผลักดันข้อตกลงการค้าเสรีทั้งในระดับพหุภาคีและทวิภาคีกับประเทศในภูมิภาคนี้ การประชุมผู้นำสหรัฐฯ - อาเซียน (US - ASEAN Summit) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ เป็นนโยบาย American First ซึ่งเป็นการลดความเป็นเสรีนิยมและเพิ่มความเป็นชาตินิยมให้มากขึ้นนั้นได้นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญสำหรับอาเซียนในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) บทความฉับนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่ออภิปรายนัยสำคัญของการดำเนินนโยบาย American First ของสหรัฐฯ ต่ออาเซียน โดยจะแสดงให้เห็นถึงบทบาทของสหรัฐฯ ในยุคของโอบามาที่ดำเนินนโยบายแบบ Pivot to Asia และการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคของทรัมป์ภายใต้นโยบาย American First โดยศึกษากรณีปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ อันเป็นปัญหาที่สำคัญสำหรับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้

ปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้^๖ เป็นหนึ่งในปัญหาสำคัญด้านความมั่นคงของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ยืดเยื้อและสร้างความตึงเครียดให้กับภูมิภาคมาอย่างยาวนานนับตั้งแต่ทศวรรษที่ ๑๙๗๐ เนื่องจากทะเลจีนใต้มีความสำคัญในฐานะของจุดยุทธศาสตร์ทางทะเล โดยเป็นเส้นทางเดินเรือที่สามารถขยายอิทธิพลทางทหารเพื่อเข้าครอบงำภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จนถึงช่องแคบมะละกาได้^๗ พื้นที่ดังกล่าวจึงได้รับความสนใจจากประเทศชายฝั่งและประเทศมหาอำนาจทั้งภายในและภายนอกภูมิภาคเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะประเทศจีนและสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตาม แม้สหรัฐฯ จะมีได้อยู่ในฐานะของประเทศคู่ขัดแย้งในปัญหาทะเลจีนใต้ แต่ก็ไม่ได้นิ่งเฉยต่อปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เพราะทะเลจีนใต้มีความสำคัญต่อการเคลื่อนกำลังทางยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ในลักษณะที่เป็นเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิกกับมหาสมุทรอินเดียของกองกำลังภาคพื้นแปซิฟิกของสหรัฐฯ (US Pacific Command) ซึ่งมีพื้นที่รับผิดชอบในมหาสมุทรแปซิฟิกและมหาสมุทรอินเดีย^๘ ท่าทีของสหรัฐฯ ในการจัดการปัญหาดังกล่าวภายใต้การนำของโอบามาได้แสดงออกผ่านการให้ความสนับสนุนประเทศสมาชิกอาเซียน

^๕ การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (East Asia Summit: EAS) เป็นการประชุมสุดยอดของผู้นำประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออก จำนวน ๑๖ ประเทศ ประกอบด้วยประเทศสมาชิกอาเซียน ๑๐ ประเทศ และประเทศออสเตรเลีย อินเดีย ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ รัสเซีย และสหรัฐฯ

^๖ ปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้มีประเด็นข้อพิพาทเกี่ยวกับการอ้างสิทธิเหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์ (Spratly Islands) และหมู่เกาะพาราเซล (Paracel Islands) โดยเป็นความขัดแย้งระหว่าง ๖ ประเทศที่อ้างกรรมสิทธิ์เหนือสองหมู่เกาะ ซึ่งได้แก่ ประเทศบรูไน จีน ไต้หวัน มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม

^๗ ประภัสสร เทพชาติรี. (๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๙). ความขัดแย้งทะเลจีนใต้ 2016. สืบค้นเมื่อ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๑ จาก dr.prapat: <http://www.drprapat.com/ความขัดแย้งทะเลจีนใต้-2016>

^๘ ปิยะชาติ ชื่นจิต. (ม.ป.ป.). ปัญหาข้อพิพาททะเลจีนใต้. สืบค้นเมื่อ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๑ จาก สภานิติบัญญัติแห่งชาติ: http://www.senate.go.th/w3c/senate/pictures/content/file_1472457231.pdf

ซึ่งเป็นคู่ขัดแย้งกับประเทศจีนในปัญหาทะเลจีนใต้ โดยเฉพาะการให้ความช่วยเหลือทางทหารกับประเทศฟิลิปปินส์ในฐานะประเทศพันธมิตร และการประกาศวิสัยทัศน์และลงนามร่วมกันในเอกสารสำคัญด้านความมั่นคงระหว่างสหรัฐฯ และเวียดนาม^๙ รวมถึงการเข้าร่วมประชุมกับอาเซียนในฐานะกลุ่มประเทศหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ โดยการประชุมระหว่างอาเซียนกับสหรัฐฯ ในแต่ละครั้งมักมีการกล่าวถึงเรื่องความขัดแย้งในทะเลจีนใต้อยู่เสมอ ซึ่งท่าทีของสหรัฐฯ ดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงการเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับภูมิภาคอาเซียนผ่านกระบวนการทางสถาบัน รวมทั้งยังแสดงให้เห็นถึงบทบาทเชิงรุกของสหรัฐฯ ในภูมิภาคนี้ตามยุทธศาสตร์ Pivot to Asia โดยเป็นการให้ความสำคัญกับการสร้างพันธมิตรรายใหม่เพื่อปกป้องและตอบสนองต่อผลประโยชน์ด้านความมั่นคงของสหรัฐฯ

อย่างไรก็ดี แม้วิสัยทัศน์การดำเนินนโยบายต่างประเทศของทรัมป์จะเน้นความเป็นชาตินิยม^{๑๐} โดยยึดมั่นผลประโยชน์แห่งชาติ (national interest) ของสหรัฐฯ มากกว่าการให้ความสนใจประเทศอื่น ซึ่งอาจมองได้ว่าสหรัฐฯ อาจลดอิทธิพลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และลดบทบาทเรื่องความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ลง อย่างไรก็ตาม สุรชาติ บำรุงสุข (๒๕๖๐) ผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธศาสตร์และความมั่นคง^{๑๑} ได้ให้ความเห็นในเรื่องดังกล่าวโดยเชื่อมโยงกับบริบทความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียว่า แม้สถานการณ์ความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียโดยเฉพาะความขัดแย้งในคาบสมุทรเกาหลีจะดูแผ่วลงและไม่เกิดการเผชิญหน้าระหว่างกัน^{๑๒} รวมถึงอาจนำมาซึ่งความหวังของสันติภาพจากการเจรจาระหว่างทรัมป์และคิม จอง อึน ทว่า บริบททางภูมิรัฐศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงไปจะทำให้ปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ถูกให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของพีช นริพทะพันธุ์ (๒๕๖๐) ที่ชี้ว่า ภายใต้การนำของทรัมป์ปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ อาจถูกทำให้เกิดการขยายตัว เพื่อเป็นการลดทอนอิทธิพลของจีนในภูมิภาค^{๑๓} เห็นได้จากการส่งเรือรบซิปานา วูธนำวิถียูเอสเอส ฮอปเปอร์ (USS Hopper) ลาดตระเวนในน่านน้ำทะเลจีนใต้บริเวณเกาะสกาโบโร (Scarborough Shoal) เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๖๑ นับเป็นปฏิบัติการทางทะเล

^๙ United States-Vietnam Joint Vision Statement และ Joint Vision Statement on Defense Relations

^{๑๐} Rodger A. Payne. (2017, February 20). *Trump and American Foreign Policy; A Threat to Peace and Prosperity?* Retrieved July 5, 2018, from researchgate: https://www.researchgate.net/publication/313851504_Trump_and_American_Foreign_Policy_A_Threat_to_Peace_and_Prosperty

^{๑๑} VOICE TV 21. (๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๑). ถอดรหัสนาคตผ่านทรัมป์-คิมซัมมิต กับ สุรชาติ บำรุงสุข. กรุงเทพฯ. สืบค้นเมื่อ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๑ จาก <https://www.youtube.com/watch?v=RI5ftSLn2Ds>

^{๑๒} ประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ กับคิม จอง อึน ผู้นำเกาหลี ลงนามในข้อตกลงร่วมกันระหว่างการประชุมผู้นำสหรัฐฯ และผู้นำเกาหลีเมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๑ โดยสาระสำคัญของข้อตกลงคือ สหรัฐฯ และเกาหลีเหนือให้คำมั่นว่าจะพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกันครั้งใหม่ เพื่อให้เป็นไปตามความปรารถนาของประชาชนทั้งสองประเทศ และเพื่อสันติภาพและความรุ่งเรือง อีกทั้งสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือจะใช้ความพยายามร่วมกันในการสร้างสันติภาพที่มั่นคงและยั่งยืนบนคาบสมุทรเกาหลี โดยเกาหลีเหนือให้คำมั่นว่าจะเดินหน้ากระบวนการปลดอาวุธนิวเคลียร์อย่างสิ้นเชิงบนคาบสมุทรเกาหลี นอกจากนี้ สหรัฐฯ และเกาหลีเหนือให้คำมั่นว่าจะร่วมค้นหาผู้ที่สูญหายระหว่างปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งส่งคืนคนหรือร่างที่เหลืออยู่ของผู้ที่ระบุตัวตนได้แล้วโดยทันที

^{๑๓} ถกเรื่อง "ทรัมป์" กับนักวิชาการและนักการเมือง ตอนที่ ๒ สัมพันธ์สหรัฐฯ-อาเซียน. (๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๐). สืบค้นเมื่อ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๑ จาก BBC: <https://www.bbc.com/thai/thailand-38703022>

ล่าสุดของกองทัพเรือในยุคสมัยของทรัมป์ที่เป็นการทำทนายประเทศจีนที่ครองทะเลจีนใต้ ด้วยการอ้างกรรมสิทธิในน่านน้ำนี้ นอกจากนี้ แม้สหรัฐฯ จะไม่ได้ตัดสินใจเผชิญหน้าทางทหารกับจีนในทะเลจีนใต้ แต่การที่ทรัมป์แสดงความคิดเห็นลงในสื่อโซเชียลมีเดียก็เป็นเสมือนการเผชิญหน้าทางวาทกรรมกับจีน ดังที่ ปีเตอร์ เลย์ตัน (2017) นักวิชาการแลกเปลี่ยนที่สถาบันกริฟฟิธเอเชีย (Griffith Asia Institute) ได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า ข้อความจากทวิตเตอร์ (Twitter) ของทรัมป์ที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ภายหลังจากเกิดเหตุการณ์ที่จีนยึดเรือไต้ฟ้าไร้คนขับ (UUV) ของสหรัฐฯ ขณะกำลังแล่นออกจากชายฝั่งของฟิลิปปินส์ซึ่งเป็นพื้นที่นอกเส้นประที่จีนใช้อ้างอาณาเขตนั้น ถูกมองว่าสหรัฐฯ กำลังมีท่าทีแข็งกร้าวมากขึ้นต่อปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ และทรัมป์พยายามที่จะแสดงบทบาทความเป็นผู้นำที่เข้มแข็งตามที่ชูนโยบาย American First เพื่อเรียกความสนใจจากสาธารณชนอีกด้วย^{๑๔} อย่างไรก็ตาม บริบทดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าบทบาทของสหรัฐฯ ภายใต้อำนาจของทรัมป์ ซึ่งแม้จะนโยบายแบบ American First ก็ไม่ได้ลดความสำคัญของปัญหาทะเลจีนใต้ลง และยังคงยึดมั่นในเจตนารมณ์ที่ต้องการรักษาสภาพประโยชน์ในน่านน้ำแห่งนี้และผลประโยชน์จากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

นอกจากนี้ นับตั้งแต่ทรัมป์ได้เข้าดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีในปี ๒๕๖๐ สหรัฐฯ ได้เดินทางสร้างความสัมพันธ์กับประเทศในอาเซียน โดยเฉพาะการสร้างความร่วมมือในระดับทวิภาคีกับประเทศเวียดนามเพื่อถ่วงดุลอำนาจกับจีนที่กำลังขยายอิทธิพลและแสดงแสนยานุภาพในทะเลจีนใต้อย่างแข็งกร้าว จึงทำให้สหรัฐฯ แสดงบทบาทเชิงรุกด้วยการยกระดับความร่วมมือทางการทหารกับเวียดนาม เห็นได้จากการที่สหรัฐฯ ได้หารือกับเวียดนามและนำเรือบรรทุกทุเรื่อรบ ยูเอสเอส คาร์ล วินสัน (USS Carl Vinson) เข้าเทียบท่าที่เมืองดานังของเวียดนามในเดือนมีนาคม ๒๕๖๑ ซึ่งถือเป็นเรือบรรทุกทุเรื่อรบลำแรกของสหรัฐฯ นับตั้งแต่สงครามเวียดนามที่ได้มาเยือนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่างไรก็ตาม แม้จะไม่ได้เกิดภาวะสงครามขึ้นในทะเลจีนใต้แต่ท่าทีของสหรัฐฯ ดังกล่าวเป็นเสมือนการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ที่ต้องการคงไว้ซึ่งอำนาจและอิทธิพลในภูมิภาคนี้ และแม้ว่าทั้งสองประเทศจะเคยเป็นคู่ขัดแย้งกันมาก่อนในสงครามเวียดนามตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๕๕ แต่สถานการณ์ด้านความมั่นคงในทะเลจีนใต้เป็นหนึ่งในเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้สหรัฐฯ และเวียดนามหันหน้าเข้าหากันในฐานะพันธมิตร การสร้างร่วมมือดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าทั้งสองประเทศคำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติของตนเป็นสำคัญมากกว่าความขัดแย้งที่เคยเกิดขึ้นในอดีต ในด้านผลประโยชน์ของสหรัฐฯ การเข้าเป็นพันธมิตรกับเวียดนามมีนัยสำคัญประการหนึ่งคือต้องการที่จะต่อต้านมิให้จีนครอบงำผลประโยชน์จากทะเลจีนใต้และเข้าครอบครองความเป็นผู้นำในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากที่ผ่านมาจีนพยายามอ้างกรรมสิทธิเหนือพื้นที่ในทะเลจีนใต้ถึงร้อยละ ๙๐ ของพื้นที่ทั้งหมด ดังที่มีการอ้างแผนที่เส้นประแปดเส้น (nine-dash line) ซึ่งจีนใช้เป็นหลักฐานยืนยันอำนาจอธิปไตยของตน ดังนั้น การที่สหรัฐฯ ช่วยส่งเสริมและสร้างพันธมิตรกับประเทศผู้อ้างกรรมสิทธิในดินแดนทะเลจีนใต้รายอื่นให้อยู่ในฐานะที่แข็งแกร่งมากยิ่งขึ้นก็เพื่อที่จะ

^{๑๔} Peter Layton. (2017, January 26). *Trump's Twitter diplomacy troubles US-China relations*.

Retrieved July 9, 2018, from East Asia Forum: <http://www.eastasiaforum.org/2017/01/26/trumps-twitter-diplomacy-troubles-us-china-relations/>

เป็นการคานอำนาจกับจีนมิให้ครอบงำภูมิภาคนี้แต่ผู้เดียว อีกทั้งความสัมพันธ์ทางทหารที่เริ่มจะแน่นแฟ้นระหว่างเวียดนามและสหรัฐฯ ยังแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างชัดเจนของประธานาธิบดีคนก่อนอย่างโอบามาที่เข้าสร้างความร่วมมือกับเวียดนามด้วยการลงนามในเอกสารด้านความมั่นคง ในขณะที่ทรัมป์ใช้วิธีการเข้าหาเวียดนามในเชิงที่เป็นรูปธรรมมากกว่าด้วย

อย่างไรก็ตาม สหรัฐฯ ภายใต้การนำของทรัมป์ไม่เพียงแต่สร้างความร่วมมือกับประเทศสมาชิกอาเซียนเท่านั้น หากแต่ยังมีส่วนร่วมกับอาเซียนผ่านกระบวนการทางสถาบัน โดยเข้าร่วมประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ ๓๑ เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ ที่ผ่านมานั้น สหรัฐฯ และอาเซียนได้ออกแถลงการณ์ร่วมกันโดยมีสาระสำคัญโดยสรุป คือ สหรัฐฯ ยืนยันเจตนารมณ์ที่จะให้อาเซียนเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ต่อไป รวมถึงยืนยันที่จะสนับสนุนความเป็นสถาปัตยกรรมของอาเซียนในภูมิภาคนี้^{๑๕} แม้ในการประชุมดังกล่าวจะไม่ได้แสดงให้เห็นถึงท่าทีหรือความเคลื่อนไหวในประเด็นความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ของสหรัฐฯ แต่การที่ทรัมป์เข้าร่วมการประชุมดังกล่าวเป็นเสมือนการส่งสัญญาณว่าสหรัฐฯ ยังคงให้ความสำคัญกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงความเป็นไปได้ที่สหรัฐฯ จะสานต่อการประชุมสุดยอดสหรัฐฯ - อาเซียน (US - ASEAN Summit)^{๑๖} นอกจากนี้ การที่สหรัฐฯ ไม่ได้ลดบทบาทในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ลงยังเป็นประโยชน์กับอาเซียนในลักษณะของการเป็นเครื่องมือเพื่อถ่วงดุลอำนาจกับจีนที่กำลังเร่งขยายอิทธิพลด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจเพื่อครอบงำภูมิภาคอยู่ในขณะนี้ ในขณะที่ตัวคนนำอาเซียนต่างก็ต้องการผูกสัมพันธ์อันดีกับทรัมป์ด้วยการยอมรับนโยบาย American First โดยเฉพาะเวียดนามที่มีอเมริกาเป็นตลาดใหญ่สำหรับการส่งออกและยังต้องการให้รัฐบาลอเมริกันช่วยเหลือในการต้านทานอำนาจทางทหารของจีนในทะเลจีนใต้^{๑๗}

บทสรุป

สำหรับการดำเนินนโยบายต่างประเทศต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของสหรัฐฯ ทั้งในสมัยของโอบามาและทรัมป์ จะเห็นได้ว่าบทบาทของสหรัฐฯ ในปัญหาทะเลจีนใต้ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ แม้ในยุคของโอบามาจะดำเนินนโยบายในรูปแบบ Pivot to Asia ที่มุ่งเน้นถึงการสร้างความร่วมมือในระดับพหุภาคี ซึ่งอาจมองได้ว่าสหรัฐฯ คำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับร่วมกันระหว่างประเทศภายใต้ความร่วมมือ โดยเฉพาะการพัฒนาความร่วมมือกับอาเซียนที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง แต่ท้ายที่สุดสหรัฐฯ ย่อมได้ผลประโยชน์จากภูมิภาคนี้ไม่น้อยโดยเฉพาะ

^{๑๕} *Joint Statement of the ASEAN-U.S. Dialogue Relations.* (2017, November 13). Retrieved July 9, 2018, from U.S. Mission to ASEAN: https://asean.usmission.gov/joint-statement-asean-u-s-commemorative-summit-40th-anniversary-asean-u-s-dialogue-relations/?_ga=2.149569654.1385323679.1531102262-1565147864.1525663382

^{๑๖} อั้งแล้ว *เชิงอรรถที่ ๑๓.*

^{๑๗} ทรงพจน์ สุภาพล. (๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐). *มองท่าที "อาเซียน" ในการประชุมที่ฟิลิปปินส์ ดึงสหรัฐฯ คานอำนาจจีน*. สืบค้นเมื่อ ๙ กรกฎาคม ๒๕๖๑ จาก voathai: <https://www.voathai.com/a/asean-summit-and-allies/4111977.html>

ผลประโยชน์ด้านความมั่นคงในแง่ของการถ่วงดุลอำนาจกับจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
อย่างไรก็ตาม เมื่อเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สมัยของทรัมป์ได้เปลี่ยนเป็นการดำเนินนโยบาย
แบบ American First ท่าทีของสหรัฐฯ ต่อประเด็นหรือปัญหาใด ๆ จะต้องเป็นไปเพื่อผลประโยชน์
ของสหรัฐฯ เป็นสำคัญ แม้ว่านโยบาย American First จะทำให้ทรัมป์ดูแตกต่างไปจากผู้นำคนก่อน
ของสหรัฐฯ แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่าทรัมป์ไม่ได้ลดความสำคัญของภูมิภาคลงอย่างชัดเจนอันเนื่องมาจาก
ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังคงมีความสำคัญและเกี่ยวข้องอย่างยิ่งต่อการบรรลุเป้าหมาย
ด้านยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ โดยเฉพาะการเป็นเวทีแข่งขันเพื่อแย่งชิงการเป็นมหาอำนาจระหว่างสหรัฐฯ
และจีน เนื่องจากสหรัฐฯ ยังคงต้องการปกป้องเสรีภาพในการเดินเรือ ซึ่งถูกกระทบจากแนวนโยบาย
การขยายแสนยานุภาพทางทะเลของจีน ดังนั้น จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า แม้สหรัฐฯ
จะเกิดการเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำ แต่การดำเนินนโยบายของสหรัฐฯ ก็ยังคงเป็นไปเพื่อตอบสนอง
ผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest) ในลักษณะของการปกป้อง รักษา และคงไว้ซึ่งผลประโยชน์
ของสหรัฐฯ ภายในภูมิภาคนี้

นอกจากนี้ แม้ปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้จะทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศ
ต้องอยู่ในภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก (Dilemma) และต้องหลีกเลี่ยงการพูดถึงปัญหา
ดังกล่าวในลักษณะของการสื่อความหมายที่มีนัยยะของความขัดแย้งในที่ประชุมต่าง ๆ ของอาเซียน
ทำให้ปัญหายืดเยื้อมาอย่างยาวนาน และเป็นโอกาสให้จีนได้เข้าครอบครองพื้นที่ในทะเลจีนใต้จนสร้าง
ความตึงเครียดให้กับประเทศคู่ขัดแย้งและอาเซียนในฐานะสถาบันหลักของภูมิภาค แต่การที่สหรัฐฯ
เข้ามามีบทบาทและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับอาเซียนผ่านกระบวนการทางสถาบันกลับเป็นประโยชน์
ต่ออาเซียนในแง่ของการเป็นเครื่องมือที่สร้างเสถียรภาพและรักษาดุลยภาพด้านความมั่นคง
ให้กับภูมิภาคได้อีกด้วย